

82
886-1

СВETИСЛАВ СТЕФАНОВИЋ

30.-

СУНЦА И СЕНКЕ

ПЕСМЕ

(1902—1912)

10644

№: 2.866

БЕОГРАД, 1912

НОВА ШТАМПАРИЈА „ДАВИДОВИЋ“, ЉУБ. М. ДАВИДОВИЋА

НА JEЗЕРУ

ПОДНЕ.

Мирише зрела, спарушена трава,
Густа и бујна као твоје власи,
Што, чаробна кô вила, прострла си
Да на њима ми отпочине глава.

Кô с дивљих ружа, врели' и црвени',
Из образа ти бије топла пара,
Док са језера трепти дневна јара
И дрхти ваздух, пун чежњивих сени.

То земља дише загушено, тајно,
Кô срећни, ми у притајеној страсти.
А у језеру, у ватреној сласти,

Сунце се купа и топи се сјајно.
Па вода пламти, гори у том сјају,
Кô око твоје у мом загрљају.

ЂУТАЊЕ.

Језеро мирно стакли се и блиста,
Ни воден коњиц таласић не креће,
Ни дах ветарца несташно не леће
Да посукне та површина чиста.

По њој се шире као преко платна
Сликара неког божанског, незнана
Висока стабла лиснатих јаблана
И с небом плавим кугла сунца златна.

Видно у складно Једно све се слило.
У лако м чуну ми смо ту стојали,
Ђутећи, неми насред воде сјајне.

И ипак ми се тада учинило
Ко да смо чак у бескрај путовали.
И да смо чули свију ствари тајне.

ВЕЧЕ.

Огрнуто порфиром сунце тоне.
Ко царска војска најзад надјачана,
Малаксали већ гину зраци дана,
А чете мрака продиру их, гоне.

Још се низ вале млази крви роне,
Ал све је мања чета обасјана
Облака рујних. Ноћ осваја врана
И вали ко погребна звона звоне.

Чује се одјек јецања им гласна,
Што тече као тужбалица власи
По мирни пољи, уморни таласи.

И душу моју свлада сета страсна,
Ко пред незнатим крајем чежња касна
Док задњу румен уздах мрака гаси.

МЕСЕЧИНА.

Небо је мирно, метално и глатко.
По њему кугла месечева клизи
Лако ал споро, и у милој низи
Вече је тихо, сребрно и слатко.

Кд магла лака, по језеру пала
И разлила се месечина сива.
А месец — није, него авет жива
По очараној води пливат стала.

Жуборкајући скакућу таласи
На бела бедра јој, кд да је гоне,
А она час на вал, час бега, тоне.

И сребрне јој замршују власи
Несташни вали, а она се не да,
Отима се, брани и од сласти преда.

ПОНОЋ.

Тужна се слика сребрног месеца
Помаља чудно у модроме грању,
Студена, нема. У мирном блистању
Језеро ћути; ни вала да јеца.

Заспо је живот. Тихо смрт се буди,
Све што је доба пустош прогутала.
Живота јава у мени заспала,
Па прошлост бдије и негдашњи људи.

И дух ми тајно чудна туга стеже:
Осећам, сањам давних доба јаде,
Како их поноћ на мене излива.

То се по пустом језеру разлеже
И на срце ми кд на гробље паде
Месеца светлост аветињски сива.

ЈУТРО.

Кад је последњи пето запојао,
Иза сна свог се тргла нојца тајна;
Разбудио је огањ сунца сјајна,
Што се кроз густе гране заблистао.

Ко преплашен је мрак бегати стао,
Од страха дршће, стрепи, милост проси
И ноге зори сузом кваси, роси,
И целу душу у сузи је дао.

Од те је сузе она роса дробна,
По којој зора сваког дана ходи.
И док се у тој сузи небо купа

А тама бега, ко утвора кобна,
Осећам да се свет у сузи роди
И све што сјаје у сузи се купа.

ТАЈНА ТАЛАСА.

Лежи Венерин кип, ко лака пена
На таласу и с њим се љуља, нија.
Запљускујућ га, вода се разбија
И прска чари гола тела њена.

Изгледа ко да осећа та стена,
Тако из кипа жива сласт избија.
Опчаран талас месечином, сија
И, док ту струји дух старих времена,

Он хладни камен оживљује, буди,
Дижућ се, растућ да по њему плине.
Па преда мноме, док задивљен стојим,

Купа се жива, пуна слатке жуди
Венера она иста, из давнине,
Никла из вала у очима мојим.

АКОРДИ БЕСМРТНОСТИ

~~1116.2.286~~

НАЈВЕЋА СРЕЋА.

Има ли, душо, лепше среће које,
Нег да, кад дође умирању доба,
Пред чељустима суровога гроба
Искажем свету: Дадох ти све своје!

Кукавци само самрти се боје!
Ал ја сам снажан, не с изгледом роба,
Већ гордо као цар над света оба
Заклопићу с тим речма очи своје.

А смрти рећ'ћу, ја што у памети
Сећах се често бића Хамлетова,
Кад би насрнџ на ме беда рој:

— Ти ништа мени не можеш отети,
Јер тело моје не да земља ова,
А другом сам већ дух предао свој.

НЕМОЋ СМРТИ.

Коме је самрт живот одузела,
То јадник беше, ни имо га није.
Ко снагу своје душе таји, крије,
Мртав је био за живота цела.

Ал ја ћу стати пред смрт попут врела,
Из ког се снага у потоке лије;
Нек им се ток о сметње страшне бије,
Зауставит се неће — земље, села,

Све около потопиће бујни.
И ја у часу задњег издисаја,
Убојати се нећу свога краја:

Растећ' ћу се и многа суза чиста,
Затрептаће од истог, вечног сјаја
Од кога моја душа сија, блиста.

НЕМА КРАЈА.

Кривудава ми стаза гори стиже,
Корачам њоме, смело идућ гробу;
Шумори лишће у пролетњем добу,
Нит хаје што је јесени све ближе.

Одморићу се када стигнем мети,
Ал сад ми душа пуна свеуздања,
Па с тајним шумом лиснатог грања
И дух мој, жедан бескрајности, лети.

Ко шум и жуд ми не зна за покоје: —
Нек лист и тело гроб сакрије тавни,
Они су вечни: ко дах чежње моје

Кроз светове што струји, нема краја,
Одлеће шум и кроз свемирске равни
Трепери одјек пролећа и маја.

ПЕСМА ПОКОЈНИКА.

† *Лазар Костићу*

Умрли смо, кажу, и више нас нема,
Немилосно време руши све што живи,
Над костима нашим пуста прошлост дрема,
По неки је од нас једва фантом сиви. —

Ал ми друго знамо, смејемо се слатко
Тој лудости живих! Стан', човече, мало!
Знамо: ти би хтео твоје жиће кратко
Да је само теби баш кб с неба пало

— Ал гле, косу твоју то сам ја ти дао!
— Очи твоје, погле, зар нису од мене?
— Мојом то си усном цури памет крао!
— Моја младост то у теби цва и вене.

Све то од нас имаш, чим се толко хвалиш.
Од наших си бића ти тек плод. Нит криви

Пролазност, што свеће на гробове палиш:
Нисмо ми у гробљу, — у теби смо, живи!

На кораку сваком твојем и ми смо с тобом,
Као сенка твоја верно те пратимо,
И у борби твојој с простором и добом
Сви безбројни ми те — победи водимо!

КАДА ЗЕМЉА ДИШЕ

СВЕТИ БОЛ.

Кроз душу ми струји мелодија плача,
Свечана кò тужан дан пун бела сјаја,
И болна кò песма мога завичаја —
Кроз душу ми струји мелодија плача.

Облива ми мисли све, кò поноћ мрачна
Широка и тајна, без циља, без краја —
Та суморна песма мога завичаја
Облива ми мисли све кò поноћ мрачна.

Она има душу, чар лепоте позне;
Над умрлим царством поникла је она
С гордошћу жртава судбе немилосне.

Као празник душâ срца ми се косне
Та суморна песма без циља, без краја,
Горда болом песма мога завичаја.

ЗА РОДНИМ КРАЈЕМ.

Пўсто моја, пўсто, колевко ми блага!
Кад ми силно душу својом душом чараш,
Што ми недра своја сурово затвараш,
Пўсто моја, пўсто, моја земљо драга.

Волим твоја поља широка и равна,
Где све кб под тајном пространства почива,
И небо се чисто спушта да целива
Поља ти, кб добре душе, миром плавна.

Ништа до небеса да видик сужава,
Нити чежњи ишта пут на више крати,
Где најмањи покрет с бескрајем се спаја.

Пўсто моја, пўсто, сестро мора плава!
Док сад твоје равни врело сунце злати,
Мре ми душа за те чежњом завичаја.

ПОНОС КРВИ.

Вельку Петіровићу.

I.

Ја сам потомак понижених класа,
Легија оних, што векове пуне,
И дижу вере, газе царске круне —
Играчке њима, кб брод врх таласа.

Без имена су, без славе, без гласа.
Повест је њина нечута, незнана,
По гробовима пустим записана —
Коб човечанства — не приповест раса.

На споменику људске величине,
Што с гордом снагом у небеса пара,
На челу да му Бог запис издубе —

Грובהа свију безмерне дубине
Педестал то је без слова, без шара —
Но небо дрхти кад се он одрине!

II.

Ја сам потомак поноситих класа.
Сва патња наша што је, што је била,
И што ће бити, срж је Моћи пила,
Кђ вихор беса пенушних таласа.

Наш траг је јачи од паса до паса.
Богови људства из нашег су крила —
Христос и Шекспир, свет вере и вила —
Они нам дају имена и гласа.

Они нас снажно кроз векове воде,
Јер духом само осваја Незнани.
Моћ наша кроз њих коло судбе врти.

Чујете л' тутањ — кђ огромне воде
Прелива душу света! Ко да брани
Победни ступај ускрслим из смрти!

ГЛАС ЗЕМЉЕ.

У глухо доба кад глас неба трне
И живот звезда гробним мраком тавни,
Осећам ко да преко даљних равни
Нечујно струји душа земље црне.

Уздах искомских жеља земних груди!
Струји ко сенка успомена тавни',
Ил шум тишинђ меком маглом плавни.
Ил звук откинут што бескрајем блуди

Од неке звезде давно угашене.
Том струјом све ми чежње потопљене,
Све тамне чежње вечности, бескраја.

И кђ ноћ ова жудна сунца, сјаја,
Ма да га вечно ка заходу креће --
Ја тражим Бога, за пусто распеће.

ЗЕМЉО МАТИ!

Алекси Шантићу

Волим те, земљо,
Моја мати!
Волим твоја брда
Брига твојих боре,
И твоје долине,
У којима кад плине
Сунце, оне се чине
Кд осмејци радости твоје.
И твоје волим море,
Твоје једно око,
Бескрајно, дубоко,
Пуно светова, светила сјајни'
И пуно тама, самрти, тајни.
И твоју волим ноћ
Твоје друго око,
Бескрајно дубоко

Пуно светова, светила сјајни'
И пуно тама, самрти, тајни,
Мати!

Волим да ме твоје очи гледе,
Њин поглед да на мени почива
Бескрајан, дубок,
Тих

Кд мир вода поспалих дубина,
Мек

Кд црни сомот твојих ноћних тмина.
Њин поглед да на мене сипа шар
Светова твојих,

Из њега да ме пали жар
Љубави твоје, којом храниш
Твоју безбројну децу.
О, пусти да упијем у себе поглед њин
Дубоко у душу кд што је дубок он
И нека ми на дно душе положи он
Бескрај твојих светова,
Мати!

Волим пролећа твоја,
Твоје минуте младости,
Када ти буја крв и свака
Телија плоди се од сунчева зрака,
И ја се осећам у теби сав у
Тихим слутњама живота и снова

Нерођених још светова.
И твоје волим зиме,
Часове твоје старости,
Када си хладна, седа
И душа ти је смежурана, бледа
И на твој брег и у твој дол
Кô тежак облак пада бол,
И све твоје наде развејале се
Кô јата златних лептирова
Што их кô жуто лисје стресе
И погази ветар смрти,
Мати!

Волим те, да те благосиљам,
Што си ми дала љубав твоју,
Дубину твојих очију,
Чезњу бескраја твог.
И волим те, да те кунем
И да те пљунем,
Што си ме пустила сиротна, сама
Зашлог у твојим пустињама.
Ох, ја те и тад обожавам
Сурова мати!
Јер си ми у часу највеће своје милости
Дала своје највеће благо,
Најскривеније, најдубље, најсјајније,
И најтајније,

Мени једином од деце све ти,
Дала си душе ти сав пламен свети,
Бол твога највећег бола,
Смех твоје највеће радости,
Највеће твоје љубави љубав —

Мисао:

Њоме да испуним све
Пустиње твоје вечности и бескраја твог
Као Бог;
Њом да исплинем у дубинама
Очију твојих, —
О, ти благословена химнама и клетвама мојим,
Гробнице мог живота, колевко моје смрти,
Земљо мати!

СИНОВИ СУНЦА!

С очима још влажним од сањиве росе
И образа модрих с пољубаца ноћи,
Од грљења њеног умршене косе,
Окупани у сна чаробном мирису —
Пробудимо се на далеком вису,
    Синови сунца!

Око нас још свуда гробље свих долина
И сан свих ствари и пустиња таме
И ћутање сиво небеских висина,
Тек у нашој души што блес зоре плане,
И пре нег на небу нек у нама сване,
    Синови сунца!

Ни бора ни јеле, само крши голи,
Смрт и живот гину у тим самоћама,
И срца нам која бол свачији боли,

Што су безброј пута живела и мрела
Нек се младом сунцу ту раскlope цела,
    Синови сунца!

Наша срца прва нек поздраве сунце,
Раније од орла што се небу диже;
И зрак задњи кад све остави врхунце,
Нека наше очи још блес његов бије
И кроз ноћи наше сан сунчани лије,
    Синова сунца!

Кроз све очи наше жедно раширене
Нек потеку реке небеснога злата,
Да ускипи срце од ватрене пене
И да провре њиме свака капља крви —
О вечно последњи и вечито први
    Синови сунца!

ДОЋИ, ВИХОРЕ!

Милану Прибићевићу.

С муњом и громом
На ватреним колима неба
Из којих ће облаци да јуре као дим,
Сив и модар и црн и жут, и на безброј места
Прогорео варницама огња;
С тутњем од кога светови ће да се затресу сви ко
Друм земаљски од топота колског; с хуком
Који ће да прождре све звуке и све шумове
И да понесе и да разнесе
Све дүхове и све дахове,
Дођи, вихоре!

Тешко нам је. Пала је прашина мртвила
На све што се креће и све што стоји;
И све душе споао дремеж и тупа
Оморина најлењег летњег дана;
И сва крв је трома и нема хране
За брзе, крилате мисли; за идеје

Што би да букну, ти да их духнеш
И да разнесеш пожар, да свет запалиш,
Вихоре, дођи!

Донеси кишу, од које ће све да оживи,
Увеле страсти све ко увело лишће;
И све жеље ватрене ко црвене руже,
И све љубави спржених од страсти крила,
И сви мириси сањивих, опијених душа;
Ил донеси град нек потре све до
Семена, све оне варљиве наде што нас
Лажу и маме, и чине се донеће плода
А не донесу, јер пропадну још у цвету;
Ил донеси потоп, бујице страшне
Огромних вода, нек понесу, нек униште
Слабости наше све, све што издржат' не мож'
Силу твоју, силу смрти, —
Дођи, вихоре!

Све што донесеш с неба је, изнад земље,
Изнад труле, црвљиве јабуке ове,
Што још чека ветра да је отресе
И да је заковитла, тресне да пукне,
Да јој искочи срце и црв што је гризе
И што ће се увући у другу неку земљу
Где ова прсне,
Увући ће се да и њу гризе и њу да
Исцрвоточи, док и та не почне трулит,

Трулит од црва, од човека, од његове мисли,
Да је исто заковитлаш, треснеш, да пукне —
Вихоре, дођи!

Из неба, с неба, дођи! Из тога неба,
Под којим клечимо у ропском страху, и које
Пљујемо и ропћемо на њ у великом гневу,
Но које не можемо да газимо,
Не можемо да газимо то велико небо,
То високо, широко, далеко небо,
Које нас пуни празнином својом,
Које нам говори ћутање своје,
Чије нам сунце заклања звезде,
Чије нам видело не да да видимо небо
И његов свет;
И чији нам мрак отвара видела душе,
Видела тела за небо и звезде и небески свет.
Баца нам под ноге то лажљиво небо,
Што нас вара, опија, убија, васкрсава!
Дај да га газимо, ко што газимо
Земљу своју мајку, дај да газимо небо
Које нам ништа није! Нека нам буде мајка!
Побацај звезде,
На све душе људске да попадну звезде,
И све душе људске нек испуне звезде,
Вечне, миле, добре звезде, што сјају
Кад је мрак и тама! Дај нам звезде, —
Вихоре, дођи!

Ја те зовем. У сну далеком једном
Ја сам дознао речи чаробне оне,
Које те дочарат' могу. Но ти ме трже,
Трже ме иза сна и реч ми одлете она.
Трже ме вихором мале страсти
И ја заборавих име твога великог немира,
Заборавих реч, која те дозива.
Но сан ће мој опет доћи,
Данас или сутра, кроз век ил' кроз сто их,
И реч ће доћи која те дозива,
И чијој ћеш се мађијској моћи покорит',
Као послушно штене вољи свога госе.
Када ти викне:
Дођи, вихоре!

ПОД СЕНКАМА.

ПРОЛЕЋЕ.

Др. П. Боши.

Мирише земља сочна, свежа, једра.
Све клија, пупи. Свуд струјање, врење.
Чисто се види, где земљи из недра
Живот кроз жиле сише подмлађење.

Под једним храстом легò сам на траву
И слушама како шушти, пуцка, струји.
Пучину гледам неба бистру, плаву
Док рана пчела негде близу зуји.

А сунце лије, точи зраке вреле.
Под жаром им ја сањам усред јаве,
И пред собом већ слутим воћке зреле
И шарен ћилим цветова и траве.

И осећам кô да сам с храстом једно:
Кроз жиле кô да сишем подмлађење,
И као да ми крави срце ледно
Живота сочног, свежег, једрог врење;

Да пуштам жиле све дубље, све шире,
Кроз многе слоје простора и доба,
Кроз живот цели што се чудно стире
Од праотачког до најмлађег гроба.

И осећам кроз мене како бије
Дах тајни оних, што ће за мном стићи,
Будућност даљна што још брижно крије.
У пупољку се то бûде цветићи.

И у час овај пролетњи и млади,
Док свуда пуцка, шушти, струји врење,
Ја осећам како у мени ради
Живота светског вечно подмлађење.

Кô дрвеће и моја душа пупи
И са блаженством сан стварања снови.
О расти душо, пуштај жиле, упи
Све сокове, из којих живот бива.

ОБНОВЉЕЊЕ.

Сишем до дна песму младости и цвѣта.
Као меки, цветни снег јабуке ране,
Што ми тихи ветри, љубећ сочне гране,
Доносе; с музиком младости и цвета.

Валом заборава топим горке дане.
Кô пупољад млада што за сунцем жуди,
Без свести о лањском мразу и о студи,
Чезнем; кô да нисам познô горке дане.

И осећам: ово што ми душа сања,
Из гроба се неког испотајно диже,
Где још гори чежњом неке свете кости.

Дишем мирис мртвих у часу цветања.
Док с духом незнано блиским мени стиже
С пупољака сочних музика младости.

САЖАЉЕЊЕ.

Прошла си крај мене страна, непозната,
Ниси ме у ходу ни видела, али
Видећи те, сви ми осећаји стали
Занети лепотом лица тог и врата,

И тог стаса! Ниси л' сишла нам са дуге?
Очаран од твога неслућеног баја,
Једна чудна мисо душу ми осваја,
Мисо пуна бола, сажаљења, туге!

Све да ти се клања, ко створена бити!
Да рај позна на ког један глед ти пао!
А, како ми те је неизмерно жао

При помисли да би могла груба рука,
Краљице лепоте, прљаво се свити
С гадном жељом око твога гола струка.

ЈЕДНА СУГЕСТИЈА.

Летњи дан, ал хладан, пун влаге, облака,
Осећам с језом силу више ћуди,
У часу овом, место жеге, студи.
Згрчена гомила снуждених сељака,

Болести, рана, прљавштине пуна,
А с неким страхом побожним у груди!
Пред њима луда знаница им блуди,
На глави јој од цвећа дивља круна.

И кука, плаче, гласом монотоним
О својој беди, о спасу у смрти
У оном бунару. Њезин глас тај крти

Гле, да и мени и људима оним
Натура: да смо неком ћуди снажном,
Ко у бунару узаном и влажном!

ПИТАЊЕ.

Одузетих ногу, накажено тело,
Са рукама као у мртваца сувим,
Без моћи да живи при срцима глумим,
Без снаге да створи сам себи опело,

Живи од љубави и Бога и људи.
А свакога дана гласом кѡ из гроба
Молио би смерно до у неко доба —
Кѡ би хтео стати на пут такој жуди! —

На двор га изнесу да сит дише неба,
Оног неба чистог, широкога, сјајног,
Слободнога неба, божјега, бескрајног!

Ја се питах гад: Зар тако много треба,
Па да човек буде тако жедан Бога,
Да љубављу живи, лишен свега свога?

A DAY-DREAM.

Расклопљена Дантова Vita Nuova
Лежи ти у крилу. Ти си је читала,
Док ти душа поста плен чежњивих снова.
Сад остављаш књигу, па си се предала

Будноме сањању. Усном и погледом
За далеком неком тајном slashу жудиш.
И, седећ кѡ вила међу грањем, бледом
Руком грлиш грану, а прстима блудиш

Кѡ по тајанственој некој вијолини.
Занета си кѡ да слушаш рајске гласе,
А чежњи ти цела природа отпева:

Па се тобом сад и она цела чини
Као сан Пречисте Девице, која се
Слутњом Благовести скорашњих осмева.

ПРЕД КРАЈ ЛЕТА.

Пред крај лета кад је грожђе на врхунцу,
И мирисом гуши осушена трава,
И сунцокрет мртав од љубави к сунцу —
Спржено му срце, смртно жута глава —

У вечери млаке, пуне месечине,
Кад забруји песма силних зрикаваца
Невиђених, скритих под велом маглине,
Ја волим ту песму безбројних срдаца.

Њен смисо ми бива јасан чисто оку:
И док стојећ усред зрелог винограда
Из напуклог грожђа струји мирис вина,

Разумем ту песму нежељну висина,
Суву као земља та по којој пада,
И ко живот здраву, ниску и широку.

Ч А М А.

Студена и ситна киша вредно лије,
Удара о земљу, низа окна лиже,
О кровове кућне, о зидове бије,
И, вукући собом земљу, бразде ниже,

И у млазевима жутим даље стиже,
Ко гној с какве ране прљаве и гадне.
Над кровови, земљом маглица се диже,
Да и пре вечери сумрак на све падне.

Ја осећам како по срцу ми пада
Ко та гадна киша тешка нека чама
Ведрину ми вукућ душе обамрлу,

Да је смеша с муљем гнушања и гада:
Продире ми влага баш до срца сама,
Гађење ме дави сузама у грлу.

ЈЕДНА ЖЕЉА.

Ја не ћу, мила, да умрем кò свако
Земљино робље, ил' жртва немоћи;
Да бедник тражим од бедних помоћи,
Нити да кукам: „Смилуј ми се, рако!“

Нити бих тада за животом плакò,
Већ бих да згаснем у свој својој моћи;
Нит желео бих дан по смртној ноћи —
Нек све се сврши поносно и лако.

До досаде ја не бих рад да живим,
Да вређам живот погледима кривим
Пре нег ме свет у читуљу записà.

Већ кад се дух на новог спрема виси,
Да смрт ме отме у пуној лепоти, —
Кò цвет откинут, ал још пун мириса.

УНИШТЕЊЕ.

Запљусни ми душу, вале ноћи плаве!
Вреле оне ватре, што ми бићем круже,
Потопи кò страсне, опаљене руже;
И сва жуд живота нека тобом згасне,
Вале ноћи плаве!

Сенке моје душе црвене, кржаве,
Што расту кò сенке ствари к међама ти,
Упи; кò сву злокоб сина тужна мати
У дубоке боре, страдањима часне,
Вале ноћи плаве!

Кò кита од снега про сребрне реке
Плови облак један мистичан и сјајан,
Уздисајни помен свуд присутног мрења.

Носи звуке као летња свила меке.
Док до у дно срца дубоко бескрајан
Бол Вечности лије сву сласт уништења,
Валом ноћи плаве!

АГОНИЈА.

Пада сен јесени с облака, са грања.
Дрхатом живота лист заморен ћути.
Цвет је опћ; трава само чами, жути.
Студ под кором света сунце не разгања.

Сву досаду бића кћ да лено сања,
Над ћутљивом шумом стоји магла танка.
Сва природа носи тајни бол растанка.
Ни трзаја више залудног надања.

Само осећање мрења неизбежна.
На једанпут кћ да свану видик цео!
Неста магле, злато сунца свуд се просу.

У том часу негде кћи царева снежна
Дигнув вео, чудним чешљем расу косу
Златну, и сном заспа што је кћ смрт бео.

УМИРАЊЕ У ГАЈУ.

Задрхташе болне од јесени брезе,
Кад камена Нимфа врела, што источи
Задњи млаз, с усахлом чежњом склопи очи
О руци Фауна гола, пуна језе
Болне од јесени брезе.

Заћуташе болне од јесени брезе,
Кћ да скрију тајну мрења коју виде;
И кћ да се тихо и страве и стиде
Неме, пуне чари неodate језе
Болне од јесени брезе.

Залутали јелен у тај кутак бане,
И ненадним миром зачућено, стане
И рашири ноздре кћ згрожен од језе
Болне од јесени брезе.

Зрак клонулог дана уморено вирне
И на пола пута кроз гранчице мирне
Малакше, и умре кб слеђен од језе
Болне од јесени брезе.

НОВЕМБАР.

Вечери ове, кишљиве и блатне!
Осећам се кб леш непознати,
Ког тајно рука незнаног умлати,
Нит моли ко за покој душе јадне.

И смрти моје клетва где да падне,
И куд се деде вапај моје крви?
Зликовац време гледа да се смрви
И траг живота с трагом смрти гадне.

Стере се тежак мрак прб голих њива,
С видика ниска и прљаво сива
Вечита киша дави мртво вече.

Задњи светлуцај дана часом блисне
И као сабласт у таму потече —
Изгубљена једна душа врисне.

ПОД МАГЛОМ.

Магла, засувши све, почива.
Даљине нема, све је ту близу ;
Прав ред дрвета граничи низу
И видик ужи од убошких њива.

Мрка контура опруженог брега
Изгледа обла, ко надувена
Лешина дива утопљена,
Мртво и немо све око њега.

Дрва се чине ко мртве страже,
Влажне ко прокисо шињел, и круте
Ко закопане трупине саме.

Стоје ко мисли на смрт и ћуте.
Пуцкара нешто, — црви леш траже.
Шири се задах трулења, таме

ЕПИЛОГ.

О не реците да ја нисам страдао,
Да сви ми јади беху тек шимера,
И да ме никад није очај свладао,
Нит видех целу нискост људских сфера.

И ако нисам сам сносио беду,
Нит знадем грижу с преступнога рада,
Нит борбу тешку с немаштином ; седу
Још бригу не зна моја душа млада :

Ипак је све то у срцу ми било
И све сам људске боле осетио,
Ко да је жића тешко, мрачно крило
Сав терет мени дало, да сам био

У сваком јаду ја срцем по среди.
Или зар нисам, кад сам ја баш плакао
Над Офелијом? кад баш мене зледи
И онај нож што никог није тако

Већ се Фантому у груд заронио?
Јер много онај осетити знаде,
Ко ј' свестан да би сваки Адам био,
Да небо сваком пут засебан даде.

МУЗИЧКЕ ВИЗИЈЕ.

ДИМИТРИЈУ МИТРИНОВИЋУ.

С К Л А Д.

По некад отпловим на крилима звука
У чаробни свет, о коме ухо сања.
Не мирише тамо дах цветних јабука,
Нит се смеје сунце измеђ родног грања.

Једва чула слуте изглед томе свету.
Дочарат га зна тек у бојама сјајним
Душа сама кроз сан о чаробном лету.
Тада га назирем неким чулом тајним,

Чулом једним општим, које бића спаја.
И ја своју душу живо ћутим истом
Тад, кад она тоне у души бескраја
Кô маглице прамен у етеру чистом.

Осећање то је што уметник има
У часове чудне првог надахнућа.
Још не позна море, тек га хвата плима,
Ил чежњиве сени раного сванућа.

Захвата му душу чежња, која ствара
И која убија, чежња сваког бића —
Оставља што има да ново дочара,
Срећно тек у слутњи незнаног открића.

И животу што је кб низ одношаја
Међу бројевима разних величина,
Тад број сваки има чезнуће бескраја,
И тон сваки мре сред небесних пучина.

НОКТУРНА

Јецају и струје, месечеви зраци,
Кб сребрна харфа месечина свира,
Пливају и тону маглени облаци
Кб акорди пуни кроз царство етира.

Трепте тихе воде и с чежњом дубина
Упијају у се звукове што жедне,
Дршћући кб круне воденога крина
Под дојмом блаженства мистерије једне.

Расклапљу се у сну очаране шкољке,
Издише површјем кб од злата пена,
И с немоћи тихом једне слатке бољке
Дрхти месечина звуцима Шопена.

ТАМНИЦА СМРТИ.

Простире се мртво ћутање мора.
Под сјајем месеца изгледа кò башта
Заспала од белих ружиних бокора.
Усред њега стоји, црна као машта

Задње смртне ноћи и пространа стена
Окомита, гола, гвоздене коре — а
На гребену њеном од црног камена
Мртви двори, кò у слици од Доре-а.

И глас што се чује кроз прозоре, жуте
Кò мртвачка чела, има лик јаука.
Дрхте воде. Тупо кò да је од плуте
Пада на вал црн плач мртвих из сандука.

ПОД СФЕРАМА.

Летим брже него Кајин с Луцифером,
Само што ми земља огромна изгледа.
Пишти око мене ваздух атмосфером,
И промичу поља и брда без реда.

Високо сам, знадем, и летим све више,
Од лепоте лета пролази ме страва.
Док од једном сва се растојања слише,
И земља ми близу, чисто шуми трава.

И кò звуке слушам час брдо, час низу,
И слутим што душа чисто рећи не сме:
Да сам морò бити небу са свим близу
Кад ми земља дође кò јек лепе песме.

СВИТАЊЕ.

Додирнуо ме сан једнога доба далека,
По младој, пролетњој земљи још незнано откуд пала
Светлост белог расвитка, што се лепршат стала
Кѡ поглед ока мила од туге влажна и мека.

Закриљују је тихе маглице танке, сјајне,
Кѡ паучине свилне измеђ небних сводова.
Мирише ваздух топлим, дубоким уздахом снова,
Земља дише душом чежње страсне, вапајне.

Милују сенке земљу меки, чаробни крили,
Док магле с висине машу бесциљног свога лета,
Кѡ љубав спокојно тонућ у бездан преко света.

А преко пустоши њине дан закрвављен мили —
И, кѡ да ме задишу кроз њих дуси згаснутих глоба,
Додирнуо ме сан једног блаженог доба.

МИСТЕРИЈЕ.

У ИМЕ ВЕЧНОГА.

1.

Дођи, драга, дођи! доста сам те чекō,
Доста сам те жељкō пусто и без наде,
И доста сам пута с очајањем рекō,
Да не могу више стишат крви младе!

Сад и нећу више! Време је већ дошло,
Ја осећам да сам постō човек зрео.
Дечаштво је моје невино већ прошло,
Сад ме мушкост гони, као огањ врео.

Плодности сам жељан и хоћу да стварам,
Да и тело моје свог остави трага!
Нећу да те ласком златних речи чарам, —
У име Вечнога тражим: дођи, драга!

2.

Дођи, о дођи! У преслаткој ноћи,
Сакривен тамо од твога погледа,
Говорићу ти о вечитој моћи
Живота, и о срећи земних чеда

Што могу смрт да плодношћу победе.
Говорићу ти, како нема сласти
Већих од сласти стварања — све беде
Не могу да је смање. Па ћу касти,

Како је дух божанствен у тој снази
И да му тело тек достојно служи,
Плодно и само, јер његови трази
Духу су врело. За тим, како кружи

Кроз васиону целу исто биће
И како све се у њ стапа и слива,
И сви познамо његово откриће
У часу кад од двога једно бива.

И речма пуним тајног, нејаснога
И несвеснога, свест ћу ти занети,
Па ти, сакривен од погледа твога,
У име Вечног невиност узети!

СВЕТЕ МОШТИ.

Признати морам, волео те нисам
Кô што се жена заволи и жели,
И ако сам без тебе грцô и сам
У потоцима мојих суза врели'.

Ипак ми љубав чуднија је била,
Нит смисô јој бејаше сав у теби,
И ако си ме свега задобила,
Да ни за живот жртвовô те не би'.

Друго си била у сновима мојим
Нег верна друга на земној ми стази,
Већ као кобни дух, од ког се бојим
А ипак волим да ме мучи, гази.

О души сласти, што мога да страда
За твоју љубав, под знамењем твојим,
Кô веран Хришћан што под крстом пада,
И оживљава вером, надом својим. —

Дал' већа срећа беше, да се пати,
Нег жиће ово спокојно и мирно?
Не знам, ал кад ми дух се тамо врати
Кô да сам неке свете мошти дирнô.

ПОЕЗИЈА.

По истом, драга, ми идемо путу,
Животи су нам тесно удружени;
Подносили смо верно судбу круту,
Нит сја ти сунце, кад не сја и мени.

Од тебе нико милији ми није,
Од свега знаног, драго, си ми слађе.
Па ипак, дух ми једну тајну крије
Кѡ брижан лопов тајну своје крађе:

Ја више тебе волим другог створа,
Ком не знам лика, имена, ни гласа.
Кѡ сен ми стиже са незнатих гора,
Ил тајни шумор далеких таласа.

Ни у сну никад не видех му бића,
Ал кад ми дође душу ми очара,
Па слутим уза њ сласти вишег жића.
И све земаљско у ништа се ствара.

У часовима туге ми и беде,
О којим, драга, дух твој и не слуги,
Ја осећам где попут сенке бледе
Тај створ ми слази. Његов поглед крути

Осећам како даљно некуд блуди,
Пусто, без наде и без утешења.
И сладак бол ми заструји по груди,
Бол неисказан бесциљног мучења.

Тако и у час радости и сласти,
Осећам као да ме крилом греје —
Ни теби, драга, ја не могу касти
Колика срећа на ме с њега веје,

Јер више тебе волим тога створа,
Ком не знам лика, имена, ни гласа —,
Кѡ сен ми стиже са незнатих гора
Ил тајни шумор далеких таласа.

ОПРОСТИ.

Не реци, драга, да те заборављам
И да ми љубав према теби хладни,
Кад дођу они дани ружни, гадни
Са слашћу када себе сам злостављам

И тебе мучећ; кад ти отпоздрављам
На миле речи: о љубави, падни,
Усахни и ти, кô и живот јадни
И трази сви, што за собом остављам.

То није, драга, мој дух ми у усти,
То човек тад из мојих речи збори,
Мученик онај, што га вечност створи

Да буде ништа, један тренут пусти,
Да сијне час кроз таме вео густе,
Па на том сјају свог идола згори.

СЕБИЧНОСТ ТУГЕ.

С очима те волим црвеним од плача,
Наборана чела и образа бледа,
Кад осећаш тужно да је судба јача
Тврдица са срећом, док обиље беда

Издашно нам шаље. Тако ја те волим,
Неутешно тужну, осамљену, јадну,
Када с очајањем и рукама голим
Упиреш на силу невидовну, гадну —

Неситу и страшну, без милости таму.
Тад осећам да ми нико ближи није —
Кô што се у пустом, остављеном храму
Дух светиње ближе око мене вије.

ХВАЛА ЉУБАВИ.

Плачи, моје срце, као некад ридај!
Нек бледи од суза румен моје крви.
Разби гордост своју; расцепи се, кидај,
Понизи се у прах, где гамижу црви.

Буди опет јадно, немоћно, сирото;
Све одбаци даре; нека у таласи
Сви потону. Буди, кô да ти је отô
Живот све то, чим те виша сила краси.

Нек из ништавости таког понижења
Уздигне те љубав, док светови поју,
Да у часу томе твога васкрсења
Познаш да си дужно њој сву гордост своју.

СУКОБИ И ИЗМИРЕЊЕ.

Милану Беговићу.

Не замери ми, драга, што се ја бавим
У крајевима душе за тебе страним.
Не мисли да тим ја препреке измеђ нас правим,
Нити да чедност твоју хоћу тим да раним.

Сви смо ми, сваки за сваког питање тајно,
На истом путу живота путници разни.
Најближи што су, далеко су бескрајно
Кô сводови неба, што дању изгледају празни.

Светлост душе кô светило дана открива
Безбројне стазе, видике безбројне,
Али у сумраку гле, много се у једно слива
У млазевима звездане светлости опојне.

Тако на душе силази слатки сутон,
Што простором, што телом далеко изгледа
Ближи светлуцај Чезње. Као што Плутон
Све чара у царству сна и сјаја бледа.

Не тужи ме кад знаш да љубав твоја,
И моја према теби, кроз душу и тело
Оплеменила ми, да каже ко некад: „Моја
Ти си, мој Бог, и небо цело!“

Тако сад: „Љубављу, ја припадам теби само“.
Јер измеђ наших тела душа је сплела
Невидљиве, безбројне везе, ми знамо,
Некидљиве је везе разапела —

Ко сребрни конци тајанствених звезда
Што неба сном преплићу земни мир.
Од звезданог паперја градимо себи гнезда,
Где душа сни док тело пирује пир.

И не бој се од мене невере вражје!
Да пољубац други није сладак ко први
Говоре знам, ал на то ја кажем: Лаж је,
Заблуда пуста узрујане крви.

Ал ко у души подиже природи храм,
Том груба страст постаје извор вере,
У њему се мири Танхајзер и Волфрам
Светињом реси се жуд што не зна мере.

Остај ми увек жеља кутија млада.
Последњи пољуб, да, најслађи он је за ме,
Од њега једино слађа ми је нада
На онај што се смеши још као из таме.

У теби за ме увек имаде тајне.
Простака жеђ је која се засићава
Уз пут на многим бунару, јер већ тај не
Слуту каква је сладост извора права,

Ни да л' где неће најић' да мутљаг пије.
Ал ти си за ме извора вода чиста,
Што у дубини својој тајанство крије,
Ко Јордан-вода што крштава Христа.

Жедан сам, па те пијем страсно, с грчем,
Све ме дубине тајна више привлачи.
Мислећ, кад извор ма до дна посрчем
Ил наћ' ћу ил усахнут за небом, што у њем зрачи.

САЗНАЊЕ СМРТИ.

Умирем у сну тешке ми болести,
Већ хладан лежим на мртвачком одру
Ал осећам кò кроз даљину модру
Тебе што беше краљицом ми свести.

На очима ми гробна тешка тама,
Ал ипак кроз њу још могу назрети
Твој бол кò срце дубоки и свети:
Нег ја у гробу, бићеш теже сама.

И тад у часу док ми живот гасне,
Кроз неме боле, кроза наде касне,
И сузом блиста твоје око бедно

И сваки потез мој упија жедно —
Ја грлим смрт и душа ћути сана:
Кò љубав исто смрт ми није страна.

ПОСЛЕДЊА СТРАСТ.

У твоје косе бујни праменови
Уви ме цела. Колико је власи
С толико веза за ме везана си
Љубави срећом, греха пламенови!

У твоје косе бујни праменови
Нек дух мој тоне, нек се згасе страсти,
Да згорим сав кò усред силне сласти
На љубави ми толки пламенови.

У твоје косе бујни, плави вали
Да осетим где ноћ ме обавија,
Док слушам тугу светих мелодија;

И гледам како Смрт ми свећу пали,
Док твоје руке кò утеха миле
Рад света душе очи ми склопиле!

ПОВРАТАК.

Плове таме дубоке с неким шумом;
Душа ноћи лепрша као сова
Меким крилом; месечев крвав лик се
Злокобно јавља.

Украј пута сабласти чудне јуре,
Ничу као из земље, у трен ока
Ноћ их гута, ко да се њима храни
Вечита несит.

Неба нема. Само где месец ниче,
Лежи облак свечано мрк и тежак,
Ко саркофаг изгледа; небу самом
Уздигнут горе.

Дуси ноћни немо тај ковчег носе
Мору једном, ко гроб дубоки мртвом;
Месец као буктиња смрти светли
Погребу немом.

Моју љубав умрлу носе дуси,
Мрачни дуси носе је мору мрачном.
Све и свуд је тама, тек сан њен вечни
Бео је ко снег.

А кад прођу сати ко веци дуги,
Ја ћу опет доћи са тамних гора,
С венцем око главе од саме зоре,
С штитом на грудма

Свим од сунца, стрелом у руци оштром
Као муња; њом ћу тад разбит море,
Ковчег црни отворит и растопит
Снег њеног санка.

Смрт ће онда постати живот нови,
Ноћ ће бити зора и бол весеље,
И са усном пролећа младог пуном
Љубав ћу будит.

ДИВЉИ СОНЕТИ.

САМ И ЈЕДИНИ.

О камо они дани узрујани,
Дани без наде, љубави и вере,
Кад душа трепти ко рањено звере —
О камо они дани очајани?

Када ти срце никоме не брани,
Да га рашчупа, да га кида, дере,
Знајућ у своме пркосу без мере,
Да тебе ништ до сам ти не сахрани!

Кад осећаш да разбит не мож' нико
Тај ковчег, живот, што ти вечност даде;
А пукне л' сам, ни време. нит ће ико

Оваки исти моћи створит каде,
Као што није осетио нико
Бол твоје ране, нити твоје јаде.

ЈУДИ.

I.

Зашто си издѝ Спаситеља Христа?
Каква је сила на то те навела?
Дал је у теби свака милост свела,
Па звере поста, или мржња иста?

Ил пламом лепшим душа ти заблиста?
Можда ти жеља беше дрска, смела,
Презрет загробни рај, небеса цела
И апостола тих небеса, Христа?

Па му, што хтеде у долини плача
И сваку искру среће да сахрани
Одрицањем, показат да је јача

Земља, када си с поругом просјака
И њега и рај, бедним обећани
Продѝ за земних триест сребрњака?

II.

Не бој се што те обећују, криве!
Мртав је давно онај, ког си продѝ,
Ал кад си њега смртном врагу одѝ
Постѝ си пророк — тобом људи живе.

У врту, кад си, где цвају оливе,
Римљанском оку месију проказѝ,
Дали си сањѝ да си тад показѝ
Победни изглед будућности сиве?

Када си рекѝ: Ево божјег сина!
Овај се прави да је послат с неба!
Јес' чуо тад из вековâ дубина

Страховит одјек: Шта ће нама неба
Другог до овог што ј' у нашој души?
Зар изван нас нам каквог бога треба?

ПРКОС.

Ја волим да се пред светом правим
Гори, да себи придајем мане
И грехе, којих немам; да славим
Идеје што су за свет отроване.

Волим под влашћу смелог каприца
Да јед и пакост, мржњу и злобу
Подижем на се, док ведра лица
Пркосим свему свету и добу.

Ох, какве сласти трпити стреле,
Гледати ране рођеног срца —
Задат их могу, ал их не целе

Нит крв ми даше, што из њих врца
Ти, што је лију! — Да дивне сласти,
Кō сунчев зрак с блеском у понор пасти!

ПРТЉАГ ДУШЕ.

У сфери душе носим једну раку
Кō порок мрачну и дубоку као
Сатане поглед кад је с неба пао.
Ја у њу бацам наду своју сваку

Животом палу, тешку или лаку.
Црвених снова доста сам јој дао,
И смеру многим да би се сурвао
Навући морō сам лудачку јаку.

Ал ипак ја њу поносито гледим,
Јер осећам да ода свег што вредим
Тим даром њојзи, ја остах који сам.

Кō што бих могō, да се озлоједим,
Затрпати је сву шемама бледим
Ил сурват се, закопат у њу и сām.

БЕЗ ОКОВА.

Имам ја својих сатанских часова,
Када би за ме пали сви обзири
И друго што ме с људским друштвом мири,
Животом смерним сред туште окова,

Кò мисò силна стегнута од слова.
Тада се огањ моје душе шири
И дахом, који рад га згасит, пири;
Тад сам у царству слободе духова.

И као мисò неказана, сјајна,
Очарава ми душу срећа тајна:
Блишат у дивљој, слободној наготи!

И знати да су без тог људи скоти —
Док мени то се ближи срећа крајна,
Ма само као разбојник Голготи.

ЧЕЖЊА ЗЛА.

Кроз мреже снова кò облаке прашне
Назирем срца свога све дубине.
У њима силе зала, што се чине
Кò свезане авети. Али баш не

Осећам грозе с тамнице им страшне,
Нит презам, стрепим од смелости њине;
Нит устукнем кад на ме понор зине
Грубости дивље, жеље раскалашне.

Јер осећам, да када би се отò
Свет ових страсти уз ланце би њине
Све друго пукло, што ми дух стешњава.

Свем што ј' у мени јадно и сирото
Дошò би час да испред јачег гине —
Јер Сатана је што Моћног спасава.

ХРАБРИ ЧАСОВИ.

Не дај се, душо, уљуљкати млака
Мирисом жуди, ни музиком снова;
Ослухни тресак бунтовних громова
И муке слабих, и нем бол јунака.

И као земља под сенком облака,
Што тешким градом смрт и пустош прете
У чистој сласти силе, не да свете —
Ти буди трпњом поносна и јака.

Изложи своје обнажене груди
Копљима бола, стрелама злоћуди.
И кад од рана облада те лелуј,

Зарију грчем смрти страшни нокти —
Ти јекни песмом — дошао је рок ти —
Силном к'о море, слободном к'о олуј.

САМОЋЕ.

СУМЊА И ВЕРА.

Тони у самоће, верна душо моја,
Кѡ сен бића мога, сени изгнаника
У пўсти живота; кѡ крик рањеника
На разбоју мртвом изгубљеног боја.

Ћўтим где те гази терет дана блатних,
Каловита стопа цветни ћилим снова;
Слушам плач тајанствен палих ти богова,
Кѡ кроз тугу ствари пад листова златних.

Ил' не; бол твој бол је преранога цвета,
Тек што сркне сунца мраз га љути скоси:
Мре, но сласт пољупца Пролећева носи!

О, пасти на прагу откривеног света,
Слутећ живот нови пити туге гроба, —
Пун сласти рођења пре својега дѡба!

СРЕЋА УСАМЉЕНОСТИ.

Без крова остах, кô бескућник прави
По граду идем пустом, заспаломе.
И нигде никог на том путу моме,
Ни живе душе да ми се појави.

Празно је све до звезда ситни', бледи'.
Усамљен, презрен, гоњен, без свог гнезда,
Блудим под сјајем ситних, бледих звезда,
Што сјају и кад нико их не гледи.

И докле оне сјају са свог трона,
Тихо и немо и без осећања,
Дира ме та осамност милијона

Њиних, и схваћам срећу тиху, свету,
Што ја и за њих имам осећања,
Док носим душу на крст разапету.

ПОЛОВИ.

Има часова, када дух мој смео
Времена цело море испуњава,
Све почиње у њему и свршава,
И простор собом обухвати цео.

Хладан кô лед и као сунце врео;
И душа свију, и снови и јава;
Кад звезде прште, атом задрхтава;
Ту сваки пол се с полом својим срео.

Ал прође час и ја сам опет јадан.
Па ипак и тад знам да није варка
Сав овај свет, што жуд ми врела створи.

Тако у овај угљен мрк и хладан
Слегла се некад сунца светлост жарка,
Да ко зна с колко животâ сагори.

УТЕХА.

Јел и то живот? Ова срећа тиха,
Што из дан у дан једнака ме грли,
И одмерено, стално напред хрли,
Кѡ течан ритам правилнога стиха?

Нек није само помор жеља свих, а
Спомени нек стоје неумрли,
Па макар се и они сви истрли,
Кѡ бесунчаног дана светлост тиха.

Јел ово мета, којој ме водиле
Небоосвојних мојих снова силе —
Тешим се, што је и плам сред гробљишта

Потомак исте прометејске жари,
Да се на њему фантом доба стари',
Огрева пусто гледећ Вечно Ништа.

ПРЕД ДУХОМ ЖИВОТА.

Ђутао сам, ништа рекѡ нисам,
Одбаченог кад на ме удес пао;
Ни засузило око моје није:
За ме и јесте! осећѡ сам, знао.

Ђутао сам, ништа рекѡ нисам,
Кад клетва стиже срца мога снова;
Насмејах се: тек избрани знаду,
Да клетва рађа благослове нове.

Ђутао сам, ништа рекѡ нисам,
Живота ситнеж кад ме кињит заче;
Насмејах се над лудостима светским;
Зар ништа нема да ме текне јаче?

Ђутаѡ сам, ништа рекѡ нисам.
Ал сада кад бих кѡ пролеће бујно
И жарке душе сав свет загрлио,
Зар и ту ђутат, спустит главу нујно?

И у тој мисли Дух живота спазих
И беше ми, кô када души сване.
Он приђе мени и на челу своме,
Ја трнов венац осетих и ране.

И као по срцу писати ми стаде
Крваве мисли огњевитих слова:
Зар срећа само бездан свемир слаже
У слику уску твојих смртних снова?

Имаш ли снаге, да у јаду своме
И јад понесеш свију паћеника
И да разумеш тајну васионе,
Где љубав пева из гујина сика?

Зарони смело у поноре суза,
Спусти се тамо где безнађе влада,
Загорчи вољно чемер жића свога —
О сазнај меру чаши туђих јада!

ДВА АПОСТОЛА.

1.

У новинама, кад је умро, читаш
Да беше вођ црвених, сила веља,
Апостол новог светског еванђеља.
Име ми знано. Па се гад запитах,

Који то беше? Ах, знам. Кад је дошô,
Сушице крајње слика, кост и кожа,
Душа у носу, хладнијем од ножа
И тањем. Али у очима још, о!

Тог чудног сјаја, те ватре живота!
Свеђ задовољан, пун вере и наде.
Са пуном душом и у судби скота!

И умро беше убога сирота,
Ал с победним осмејком усне младе,
Јачим свих живих и мртвих страхота.

2.

Сетих се гад Коринтског Галијона,
Што намесник бејаше римског цара,
Кад свети Павле темељ цркви ствара,
Потоњег Бога толких милијона.

И око Павла би распра и вика
И дође тужба и до Галијона,
И апостол потоњих милијона
Довучен би пред римског намесника.

Ал овај слеп за величину ону
Што доћи има и за новог Бога,
Удаљи руљу у истој галами:

— Ствар ваша, рече, по римском закону
Није ствар правде, доброга ил злога!
Те верске распре расправљајте сами.

ЕПИЛОГ.

3.

Одавна те ме историје муче!
О, камо моћи да нам кажу оку:
Што видиш, биће у будућем року,
Велико ма да беше ситно јуче!

За што нам душе свака перспектива
Потоњих доба затворена вери?
За што нам поглед величину мери
Видиком који тек прошлост открива

И своје доба? Камо души моћи,
Да слути зору још у мрклој ноћи?
Ил назре триумф снаге што се скрива?

Ил бар нас спасе тог кукавног јада,
Да све нам једно, равнодушно бива
И лажна вера ко и вера жива.

ПЕСНИК.

Ништа ми људско души није страно.
Све што у мени тужи, пева, кличе,
И све што но се срца мога тиче,
Осећам да је и другима знано.

У капљи ми је свакој посејано
Векова мноштво клица; оно ниче,
Тек њива сам, којој се оно свиче,
Без њега мртва, пуста. Ја сам ка'но

Танане жице осетљиве харфе,
Што и од даљног ветарца одјекну.
Још неосетне, скривене и тајне

Времена струје кад ми срце текну,
Од дрхтаја му свакога одјекну
Живота светског дубине бескрајне.

ЕЛЕГИЈА.

Свеш. Ђоровићу.

Читао сам негде да сељанка нека
Из шумскога краја у град се удала.
Свуд калдрме тврде, а не трава мека;
Место чарне шуме соба тесна, мала.

Тешко јој је било све: живот и људи.
Али тад се сети — и повеза главу
Марамом зеленом, покри њом и груди
И замисли ко да гледа шуму праву.

Конац јој се сваки чинио ко стабло,
А влакна у њему гранчице су биле,
Кроз рупе је силне ко кроз лисје бујно
Гледала у небо и облаке миле.

Тужна је и опет била у том свету,
Ал чим би је туга савладала јаче
Гледнула би своју мараму зелену,
И осмехнула се кад хтеде да плаче.

Тако и ја идем кроз људе, по свету.
Тесан ми је, мален: све ме у њем дави;
Окови су тешки што их човек носи,
Зрак слободе само у смрти се јави.

Малене им собе, малене и душе;
Узани сокаци, видици још ужи;
Довољно им неба, колко ј' парче хлеба;
Ропство све је теже што је живот дужи.

Јадна моја душо, у лепоти никла
У пространом царству маштања и снова,
Како би се тужна овом свету свикла,
Зар не би подлегла под стегом окова --

Да те нежну нисам увио у вело
Чаробнога ткања домовине твоје,
Увио и тебе и цело ми тело!
Тако ходим сада, нит се чула боје

Да ме гадеж светски упрљати може.
Дах ме с вела бије чистота, свежине.
И тела и душе и ока и коже.
Тужан сам, ал пијем дах топле милине.

Свуда се на мене смеју миле сени.
Ја живим у сфери среће неизречне,
Не стрепим од таме, јер над висовима
Жеља мојих гори плам лепоте вечне.

ПУСТИ ДАНИ.

Одбаци, душо, гњилих мисли дане
Кѡ нежно благо поплављених леѡа,
Ил' тиху мѡру једног слатког греха
У непознате, недокучне стране;

Где други неће ни да их наслуте,
Нити да куде, нити да их бране.
И кад се тајно, дубоко сахране,
Кѡ заборави сенке да се ђуте —

Тад, моја душо, приђи храму старом,
Идољу свог живота. И кад лазне
Жртвањни огањ, ти с кајања жаром

Пиј горку сладост заслужене казне
За грех животу. Њега Вечни суди;
За зло и добро судиће ти људи.

ИЗГУБЉЕН САН.

Сан ми један душом клон'о,
К'о лилија прекрѡана —
У лепоти немих бола
И у сласти светих рана.

Но кѡ крин што тајне звезда
У сломљеној чува круни,
Још кроз сан тај вечног дах ми
Очарано срце пуни.

Још га дишем, ђутим, носим —
Прошлим жаром сени врела!
Још се њишем, слутим, росим
Кѡ усхитом вечног дела.

Док с мистичних ружа мѡром
Кроз ноћ слатких меланхолија,
Он самођа пустих тајне
Жеднећ' срце и испија.

И на валу мрвог еха
Тоне модрим дубинама. —
О, занавек, ником незнан,
Згасни међу звездама!

ПОГЛЕД.

У души мојој, ко у телу врви
Безбројно мноштво света чудна, жива,
И силна бића разноврсних крви
Тужна и ведрa, зла и милостива.

У часовима осаме најдубље
Светови моји у мени се буде
И свладају ме живље тад и грубље,
Него сви ланци друштвености хуре.

И често њиној власти се подајем,
Рођена душа постаје ми страна
И чисто себе сама не познајем —
У другог неког свест ми дочарана.

Ил што ми јуче усред срца беше,
Данас ми страно. Бића душе моје
То потиснута са собом однеше
Ко своје време, док се нова роје.

Давнина сива мени све је ближе,
Знам да и мртва срца тишти кам,
Јер свако биће што кроз мене стиже
Ја пратим, живим, тонем с њим и сâм.

И природе разумем тежње мутне:
За поједино све чини се слепом,
Док путеве проналази неслутне
Ка циљу свом, ка: Сложеном и Лепом.

ОКОВИ.

М. Турчину.

У оковима живи душа моја,
Роб љубави и туге свеобимне,
И не познаје другог славопоја
До мученика екстатичне химне.

Кô вечан тренут мрења на Голготи
Живот је мој; ја имам љубав жртве
За смртни нож свој у души, у плоти
Кô млеко добре мајке давно мртве.

И сањам тако сан великог дана
Ослобођења, кад ће мачем пламним
Моћ мојих стега бити раскидана.

И кад ће дух мој, пун крвавих суза,
Испод свег сјаја, у дубинам' тамним
Побожно љубит траге својих уза.

БОЛУ.

Друже жића мог нераздвојни, добри,
Слатки боле! моје ти тајно благо;
Срцу моме светило, снаго души:
Искрени вечно!

Среће иду, радости, авај, кратке
Носе брзи минути смрти наглој,
И ни једна вратит се никад неће,
Неверна вазда!

Само ти се повраћаш увек исти,
Све то дражи! Пријатељ ти си верни,
Ког све више волимо што га дуже
Има нам душа.

Лик је твој од истине лепши; нада
Нема, као утеха твоја сласти;
Твоја верност постиди љубав; нема
Обмане у те.

Све нас вара: истина, љубав, нада;
Све ме бега, само ти увек мој си;
Друго све кад остави душу, ти је
Испуњаш целу.

Жедан среће, кол'ко је залуд тражих;
Кол'ко лажи, истину тражећ, нађох;
Љубав божећ, идола кол'ко паде,
Обмана празних!

Само ти ме издао никад ниси:
Кад год жудим за тобом, ево тебе;
И кад ни сам кол'ко ми требаш не знам,
Изненад ту си.

Срећа, ах, колики све за њом теже!
Кол'ко само истини робља служи;
Љубав кад је најчишћа двоје деле,
Свачије све је.

Ти си само једино цигло моје!
Тебе са мном не дели нико више;
Бића мог си део — од мене већи,
Бескрају раван.

Моја суза твоје је вечно море,
Сузе свију ствари у њега тону;
Ти ме спајаш пространством туге с бићем
Света и доба.

Кроза тебе осећам свест живота;
Кроза тебе осећам тајну смрти;
Тобом моје ништавно биће бива
Бескрајно, вечно.

Ти ме дружиш свем што је било, и свем
Што ће бити; међе су твоје шире
Него све што јесте, јер твоја чежња
Граница нема.

Ти ми дајеш снагу да носит могу
Тајни свега несмисл; смрт богова;
И кад све у ништа се ствара, ти још
Једини стојиш.

К теби води све што је; тобом има
Смер и значај; живот је само слика
Сна твог; срећа одблесак само кратки
Сузе ти свилне.

Ти си оно што дође кад све мине;
Верни, тужни епилог свему; и кад
Свет се сруши, ти ћеш тад доћи ко плач
Вечности за њим, —

Као тиха туга на крају песме,
Тон кад задњи незнано негде умре;
Ил' разбијен пехар кад изда своју
Мирисну душу.

НОЋИ ТУГЕ.

Тешке, дуге ноћи мојих туга;
Ноћи бесаних снова, плача без суза:
Ноћи окова тешњих од вешалских уза,
Ноћи кад и сам Бог ми тек пуста руга!

Страшне ноћи, на чијем глатком мраку
Ко у црном зрцалу лик свој гледим,
С ужасом истим ко да к понору гредим
И већ оклизнух се при задњем кораку.

Какав вас црни ветар очаја, таме,
Каква вас црна мећава навеја на ме?
Каквој сте црној тичури злокоби моје

Замах ледних крила, што гаси све боје
И све сенке затре? — О, ноћи црне,
Када и сама смрт у мени трне!

НА ПРАГУ.

О. ХАУЗЕРУ.

ТЕМА.

Ја волим живот провођен на прагу
Света и бића, не у вреви ствари
Где сваког сенка других мрачи, квари,
И свако носи неку туђу љагу.

А каква сласт пред затворени' врати'
Трајати, с чежњом за оним изнутра,
Свом тамном чежњом ноћи наспрам јутра,
Што сав хоризонт сјајним рубом злати.

Ту значај ствари дух бића покрива;
И душе своје свет велики снујеш;
И сав ти живот праг вечности бива.

Најмањи шушањ чар открића има
И величанство тајне; и ти чујеш
Свог срца шапат с вечним просторима

ПРОСЈАК.

Стојим кô просјак пред вратима света.
Одбацио сам част и славу своју
И све трофеје, у животном боју,
И блага сва кô на јуриш отета.

Са душом која кô нога ми клеча
Под драговољном муком од терета,
Како ми Беда бива дивна, света,
И како сладак покај што ме штреца

С неучињених греха! О, ја схваћам,
Како су јадна блага додељена
Смртном, и све за како мало трена!

А гле, како је много то, што враћам!
Кô просјак што тек прима то, чим траје,
Док пружив шаку сав бол жића даје.

ПОСЛЕДЊИ КОРАК.

Знам, кад се срећа живота осме'не
Највиша на ме, какву нико не зна,
И све већ сметње буду преброђене,
И премошћена и последња безна,

И задњи корак стоји сав до мене:
Учинит нећу последњега крока!
Но сурваћу се, склопив оба ока
У понор испред среће домашене.

Јаче од воље, од чежње ми сваке,
Кô страшна злокоб неизбежне раке,
Повући ће ме сузе човечанства,

Плач побеђених, недоспелих друга
На истом путу; и кроз сва пространства
Плинуће струја узајамних туга.

ПОЗНАЊЕ.

С Христом у души дотакох се стана
Беде и бола. Као тешке магле
Пред позну јесен беху туге нагле
У сретање ми, уз грактање врана.

Кроз стуштен видик беху покуљали
Очајни крици глади, патње, рана :
И тешки ропот надања скрхана,
Кō силом вихра угњечени вали.

Жедан да страдам страдањима свима,
Под туђим крстом срце би ми пало —
А гле, како је бола тако мало

Ван мене! У мом срцу више има,
Јер, о! ја познах сласт од свију већу :
Рад патње с другим мрзет своју срећу!

ПОСЛЕДЊА МИЛОСТ.

Кад будем спуштен у мој гроб дубоко,
Заспи у мени све што је живота,
Уснићу један сан, сан свих лепота
Што живо не, тек мртво види око.

Видећу тебе, моја верна драга,
На хумци мојој небески блажену;
И ти ћеш у том осетити трену
Све величанство смрти, сва јој блага.

О, ту на прагу вечног растајања
Преко ког никад к мени нећеш прећи,
Кō шум дубоке ноћи чућеш сама

Како ми душа за тебе пријања —
Чвршће но кад сам у највећој срећи
Блажено умро на твојим уснама.

СРЕЋА.

Једном сам у сну видео Среће дворе:
Младост је ту из цвећа мирисала,
Са грана свих је љубав цвркултала,
Бесмрти звезда блистала од горе.

Кроз отворе је душе увирала
Сва очарљива мелодија света,
Код да у један загрљај се сплета
Лепота сва, и Милост. Тад је пала

С алтана двора једна кита цвећа
Црвена као крв, с обликом срца,
И место росе шкропљена сузама.

О, ја сам знао: овде ми је мета,
На сваком кроку даље душа грца,
И гину чари све у обманама.

ВЕЧИТИ САН.

Ја ћу да умрем код роб испред врата
Љубавног двора тајном затворена,
Где сањам да је суђена ми жена
На трону свем од смарагда и злата.

Валима косе сва је окружена,
Код Мати Спаса усред мора плава
Што залазећ је сунце обасјава
На валу меком код облачна пена.

Знам: она чека мене непозната
Векове многе у сну од кринова,
Белих и чистих као груди њене.

И смрт ће прићи и отворит врата:
Плинуће тада сва лепота ова
И засут вечним сјајем моје зене.

БАЛАДЕ.

СРЏБА ГОРДАНИНА.

Са љубављу му је пришла у његову великом часу
Кѡ Змај-огњени Вуче у песмама опеван
Пред њом је стојѡ, кѡ арслан срчан и гневан,
Са муњама у оку, громовима у гласу.

Од увреде и клетвом брецала му је снага.
Кѡ ражљућено море кад презре обала стеге
Валовито се дизала његова прса нага,
Раздрљена. На лицу црне, кржаве пеге.

Пркосом уста као пламен модро-црвена,
И коса чисто оштра кѡ бичеви што секу;
По челу крупан зној изгледа кѡ морска пена.
Ил када пролећна бура бујицом узмути реку.

Изгледѡ јој је као ражљућен, издани змај
Кад осети близину оних што њега траже,
И тад се у часу згусне снаге му узбуркај
Да, плусне л', гонилце све потопи и све страже.

Ох, каквој срећи јој тада мисао једва стиже,
Мислећи да ће је понет собом у дивљем лету;
Кò девојци што иза се на Шарца је Марко диже,
Па кидиса кò хала на црних Арапа чету.

Чињаше јој се већ кò да је кроз вихор носи,
Док свуд око њих стреле и громови и змије,
А он помамним гневом сатире, газе, коси:
Већ чује урлик и писку и бич му где пуца, бије.

Како би пошла с њиме да дише његову снагу
И осети да осим њега јој не треба Бога.
Целу би срећу своју предала дивљем врагу,
Да с њиме поћи смеде, ма згорела од огња му тога.

Ал он ју је одгурнуо грубо у часу сјајном
Кò прашину што грубо отреса са обуће своје;
Залуд му збораше она о осећању тајном,
О жећи тела свога, о чежњи душе своје —

Он ју је одгурнуо силан и суров кò Бог,
Коме узалуд шаље молитве своје жарке,
Коме узалуд нуди жртву живота свог,
Кад он одбаца све кò трошне, невредне варке.

За то га мрзи сад, што толкој јој жељи и страсти
Не даде маха, што у њој он све угуши
И затоми у њојзи и то што не знаде касти,
Ох оно силно и пуно, неизречно, што души

Довољно је да њиме превире она цела!
Мрзи му очи лепе што их је љубила страшно,
Мрзи ту косу врону на којој још од врела
Дах од пољупца њена стоји. О, авај касно!

Мрзи на ноћи оне кад му се дава кò жена
Страшћу предане душе и жеђу тела зрелом.
У њој га мрзи њена љубав понижена,
Мрзи га љубављу својом са мржње силније врелом.

О, како би га радо лишила његове моћи,
Угасила ока муње, угушила гласа гrome,
Па да га баци доле у тамницу мрке ноћи,
Где чује тек шум влаге по зиду мемљивоме.

Да залуд подиже небу то око, поносом сјајно,
И да му клоне та усна пркосом црвена,
И кад за драгом зажуди душа и срце очајно
Да сновима га мучи и слутњом неверства њена.

Ил кад га у сну њена рука обавија,
Пробуђен да се згрози од хладне, ледене страве,
Кад на срцу, на груди осети клупче змија
Како га смртно стежу, како га жедно даве.

Ох, у том часу да је и она једна од њи',
Па да га обгрли цела грчевито и страшно,
И да му језиком каже оштрим кò танки огњи:
„Пред силом освете моје јунаштво све ти касно!“

И да га види слаба, немоћна и болна,
Он сваком другом страх, да њене милости проси,
Да пред њом се вије препун кајања неутолна,
Он што погледом својим бејаше свикō да коси.

И кад се наврши мука неизмерних мера,
Кад осети и душом и телом бола силе
И задњи нестане затон, љубави њене вера
Тад да му шапне: „То је освета твоје миле“.

„А ово је љубав њена“ рекла би срећна тада,
Па би га миловат стала, па би га неговала
(— О, како је слатка нега љубави, што бол нам зада!—),
И све што мржња му оте љубав би опет му дала, —

(— О, силна је љубав кад мрзи, о, слатка је мржња
кад љуби —).

Тако се Горданом боре мисли. А ту је стала.
И милошћу се прели освете израз груби.
Кō драгог да виде муке, сва је заплакала.

САН ВУКА МАНДУШИЋА.

Господину Богдану Појовићу.

Прошла је поноћ блага и ведра;
Кō пучина мора у време ти'о
Дубока, нема. Без даха и крета
Ваздух је ћутō, док је кроза њ лио
Мистични месец маглице танке
Преко цветова, траве, дрвета.

Сенокос млади пун пољског цвећа
Стрепи у сјају месеца и студи.
Сањају булке, мак и розалије,
Али ни мирис не сме да блуди,
Већ стоји доле притајен, пригушен —
Кō све да крије своје мистерије.

Мандушић сања, и тај предео неми
Његова љубав кроз сан оживљава.

Он ћути додир неког тајног крила —
Кѡ струје ситне у води што спава —
Што када цвеће својим махом дирне
Остаје на њем измаглица плава.

И чини му се да кроз сваки цветак,
Кроз травку сваку, духови покојни
Буде се с чежњом живота, док анђѡ
Невидним крилом. у тај час опојни,
Диже их тихо у висине млечне;
Од тог додира тајне неизречне

Задрхти цвеће, а та магла плава
Остаје трагом анђелског задаха. —
Анђел'ја млада усамљена тада,
Кѡ срна лака, кѡ кошута плаха,
Слази мед цвеће да за драгим тужи,
Светиње пуна и побожног јада.

Скрушена иде кѡ погреб пун мисли,
Гараве своје косе је расплела,
Пале су власи, кѡ тужни таласи,
Потопиле јој врат и недра цела.
Црње нег нојца, оне крију чари
Беље нег ова месечина бела.

Цвет не би клонѡ под кораком њеним,
Ни дрхтала травка куд она слази.

Ал тешка је туга с плаштом свиленим,
Туга је њена, што цвеће гази;
Речи су њене кѡ туга црне,
Од којих цвеће премире, трне.

— Куд ми вас нестa, ви очи чарне?
Ко ми вас оте, ви уста слатка?
Где ми се сакри, љубави моја,
Радости моја, тако кратка?
Ох, куд се сакри, јер знам да није
Ишчезла није душа твоја?

— Је ли у ружи те тако мирише?
Ил је у танком маглином праму
Што на њој почива, ил је у зраку
Кѡ свиле нит што плива кроз таму?
Ил је у даху те ноћи црне.
Те ми у тугу љубав огрне?

— Свуда те тражим. — При том се сагла,
И кѡ од чежње, обамрле
Падеше власи гараве, бујне,
Па се са цвећем, са травом грле.
По њима пада свилена магла,
Док цвеће квасе сузе јој нујне.

Изгледа као да осећа цвеће,
Кѡ да и магла са њоме јеча

И као да капљу сребрне сузе,
Сребрне сузе с бледог месеца —
Кѡ она све је пуно сете,
Љубави душѧ, и туге свете.

Ил тако само Мандушић сања.
Он то у цвећу, месецу, магли,
Осећа сласти тужаљке њене,
Његова душа то жудно нагли —
Ал у том часу чари тајанства
Зар открит тајне пригушене!

Мандушић ћути, трепери, сања,
И чини му се да ишчезава,
Кѡ да се топи од чудне сласти,
Да бива цвеће, та магла плава
Што трепти кѡ вео поврх грања,
Ил чини као да дише трава.

И гад га осваја жеља пуста,
Живља од толких доживљаја.
О, шта би дао да је у гробу,
У овом часу пуном обаја,
Да он се то сад из гроба буди,
Па у тој ноћи чезне и жуди;

Кроз цветак дише, у зраку снује,
У танкој магли очаран хрли;

Да власи ове то њега крију
Док смрт се кроз њих с животом грли,—
Ох, шта би дао, те сузе сјајне
Да за њим мртвим 'вако се лију;

Да за њим плачу те очи лепе,
Та уста слатка њега да жале,
Тај сребрн глас да њега дозива,
Док косе црне чежњиво пале
У часу туге, љубави душа,
Кад мистична магла све облива.

МАГДАЛЕНА.

Под месечином бледом, у сенци модрих олива,
Марија Магдалена свој драги плен сакрива.
С вернима украде Христа преварив римске стражаре,
И сад га сахранит дође тајно под маслине старе.

Ноћ је дубока била, мириса пуна, и млака.
На врховима гора дрхтали месечни вали;
Далеки угао неба заклања Голгота јака
И огромна, на њеном врху се месец пали

Кō око прогнаног духа, од страсти стакленог блеска,
Жедно мучења људи и чисто упало као
У дубоки и празни фирмамент. Изнад песка
Оплоћен чудом и тајном ваздух је треперећ сјао.

Пре нег га у земљу спусти светиње душом пуном,
Дуго је гледала лице бескрвно, с трновом круном.

И с неком чудном слашћу гледала ране кржаве.
И с колко га је чежње тек у сну, жељкала жива,
Колико би му љубав мрсила те косе плаве,
Грлила тело, кō мрамор са ког се извор слива;

С толико чудне сласти одрицања и рана
Туга га не хте пољубит, кō да би скврнила тиме
Светињу љубави своје од њега обасјана. —
Тад га у земљу спусти, и кад је склопи над њиме

Паде по земљи цела и своје расплете косе,
Као да земљи хтеде поверит свете тајне. —
Кō што кад оде већ и вали неповратно носе
Што драго беше — тад се кидају речи вапајне,

Тако сад она стаде тужити неизмерну
Тугу, кō кајање слатку. С још више је сласти тужи
Земљи што верно слуша исповест њену верну,
Што осећа да земља тугу јој неће да ружи

Утехом својом. О, сласти: немат у јаду друга,
Плакати своје сузе сам, док душа знаде
Те сузе да су ипак веће од небесног круга,
И сјајније од сунца, и врелије од наде.

Магдалена је тако плакала, и душа њена
Збораше: „Ја не тражих љубави твоје вреле.
Пред твојим кō с неба оком у мени умре жена,
Угасише се страсти кō црвене руже свеле.

Тад се у мени диже неслућен свет, незнани ;
Сладост недужног бола, радост себичних мука.
И ја заволех свет тај што се у мени стани,
Чежњом покајних суза, пригушених јаука,

Љубављу силном и страсном. Кроз моју душу звони
Твој сребрни глас где мени с блаженством рајским
збори

О сласти мојих суза што за тобом око рони,
И сласти моје туге што на твој гробу гори.

Ја осећам, о чуј ме, то ћутих на Голготи,
Да само моја туга за тобом небу стреми ;
О, само ја те љубљех у твојих мука дивоти,
Мени тек сладак беше твој бол дубок и неми.

О, буди мој, о, буди кō идол бола мог,
Ти што си дао свету свој живот, себе цела.
Ја сам те украла себи, ти свету буди Бог,
Остави мени само гроб твога мртвог тела.

Ти си ми рекō, слутим, душом што небу чаје,
Погледом твога ока кō ведро небо плава,
Да само моја љубав небо ти сјајно даје,
И да те моја чежња тек богом васкрсава“.

Рече, и кō да се зане, и виде кō кроз сан Христа
Где се из гроба диже и као маглица бела
По зраку месечине пође. Ноћ дрхти, блиста.

И дижућ се по зраку месечине бледе
Очима дубоким својим гледаше њу, а снежне
Рашири руке оним покретом пуним сете
И милости и чежње и прекора љубави нежне.

Под сенком његове руке она као да сања,
Под сенком оног истог његова погледа бона,
Каквим је погледа тад кад с чежњом покајања
Додирнут једва смеде хаљине његове она,

Да их натопи сузом и миром нардова цвета.
И као да чује речи Христова блага гласа,
Кō шум сребрног зрака, што дрхти од његова крета,
Ил ромор сањиви меких облакових таласа.

Од отих речи ћути да јој је душа пуна
Неисказане среће, анђелских мелодија,
Кō Марији кад сађе небеска, царска круна,
Кō бол ишчезлих снова под чаром мистерија.

САДРЖАЈ.

НА ЈЕЗЕРУ :

Подне.
Ђутање.
Вече.
Месечина.
Поноћ.
Јутро.
Тајна таласа.

АКОРДИ БЕСМРТНОСТИ :

Највећа срећа.
Немоћ смрти.
Нема краја.
Песма покојника.

КАДА ЗЕМЉА ДИШЕ :

Свети бол.
За родним крајем.
Понос крви 1. 2.
Глас земље.
Земљо мати!
Синови сунца!
Дођи, вихоре!

ПОД СЕНКАМА :

Пролеће.
Обновљење.
Сажалење.
Једна сугестија.
Питање.
A day-dream.
Пред крај лета.
Чама.
Једна жеља.
Уништење.
Агонија.
Умирање у гају.
Новембар.
Под маглом.
Епилог.

МУЗИЧКЕ ВИЗИЈЕ :

Склад.
Ноктурна.
Тамница смрти.
Под сферама.
Свитање.

МИСТЕРИЈЕ :

У име вечнога 1. 2.
Свете мошти.
Поезија.
Опрости.
Себичност туге.
Хвала љубави.
Сукоби и измирење.
Сазнање смрти.
Последња страст.
Повратак.

ДИВЉИ СОНЕТИ :

Сам и једини.
Јуди 1. 2.
Пркос.
Пртљаг душе.
Без окова.
Чежња зла.
Храбри часови.

САМОЋЕ :

Сумња и вера.
Срећа усамљености.
Полови.
Утеха.
Пред духом живота.
Два апостола 1. 2. 3.
Песник.
Елегија.
Пусти дани.
Изгубљен сан.
Поглед.
Окови.
Болу.
Ноћи туге.

НА ПРАГУ :

Тема.
Просјак.
Последњи корак.
Познање.
Последња милост.
Срећа.
Вечити сан.

БАЛАДЕ :

Срџба Горданина.
Сан Вука Мандушића.
Магдалена.